

בבית המשפט העליון

[30.9.92]

לפני המשנה לנשיא מ' אלון

חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, ס"ח 43, סעיפים 21א(א), 21א(ב) - חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס 9), תשמ"ח-1988, ס"ח 184 - חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ס"ח תשנ"ב 150, סעיפים 1, 2, 5.

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי לשחרר בערובה את המשיב ולהורות שיהא נתון במעצר בית חלקי. המשיב הואשם בתקיפת המתלונן ודקירתו במהלך מריבה בהיותו שתי במקצת. בקשת העוררת מבוססת על חומרת המעשה ועל עונש המאסר על תנאי התלוי ועומד נגד המשיב. משפטו של המשיב נקבע לעוד כתשעה חודשים.

בית המשפט העליון פסק:

- א. (1) אין לעצור נאשם מאחורי סורג ובריא, אם ניתן להשיג את מטרת המעצר - היינו סיכול סיכון שלום הציבור או הליכי המשפט - בחלופה, שאין עמה שלילת חירותו של הנאשם כי אם הגבלתה בלבד, כגון מעצר בית (76 ו).
(2) גישה זו לבעיית המעצר בטרם משפט הורחה בחקיקתו השיפוטית של בית המשפט העליון, לידתה בחוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס 9), תשמ"ח - 1988, וגידולה וחזיקה עם היכנס לתוקפו חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (76 ז).
(3) חוק היסוד כולל, בסעיף 5, את המעצר כפגיעה בחירות אישית, ומטרת ההגנה בפני פגיעה זו היא - כאמור בסעיף 1 לחוק היסוד - עיגון ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (76 ז-77 א).
ב. (1) במכלול שיקולי האיזון באשר לשימוש בחלופה למעצר מאחורי סורג ובריא בטרם משפט יש להביא בחשבון גם קיומו של עינוי דין (78 ג).
(2) בתי המשפט כורעים תחת עומס בירורי הדינים שמוטל עליהם, ומשום כך אין אפשרות להקפיד על עינוי מועט, ואף לא על עינוי מרובה, כל עוד זמנו של עינוי זה "סביר" הוא. אבל כאשר תחילת שמיעת המשפט נדחית לתקופה של תשעה חודשים, ובמשך כל תקופה זו עצור הנאשם מאחורי סורג ובריא, בעבירה ובנסיבות דן, הרי מעצר זה נוגד הוא בצורה קשה וחמורה את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית (78 ב-ג).

= 73 =

- ג. המציאות הקשה והמדאיגה של תנאי מאסר משפילים מהווה נימוק לעניין שיקול שעל בית המשפט לשיקול אף בבירור דרכי ענישה לגבי מי שהורשע בדיון. על אחת כמה וכמה משמדובר לעניין מי שחשוד בלבד וטרם נתברר דינו, והוא בחזקת חף מפשע.
לכן, במקרים אלה יש לנקוט חלופה למעצר מאחורי סורג ובריא, כשיש בהם בתנאי המעצר משום השפלה ופגיעה בכבוד האדם, פרט למקרים שאין מנוס מלנקוט את אמצעי המעצר כדי למנוע סכנה מוחשית לשלומם ולביטחונם של הציבור או חשש חמור לשיבוש הליכי משפט (78 ז-79 ב-ג).
ד. (1) אין בעובדות מאסרו של אדם, שנגזר עליו לאחר שהורשע בדינו, כדי לשלול הימנו זכות כלשהי, אלא כאשר הדבר מחייב ונובע מעצם שלילת חופש התנועה הימנו, או כאשר מצויה על כך הוראה מפורשת בדיון (81 ו).
(2) כל אסור ועצור בישראל, גם כאשר חופש התנועה ניטל הימנו כדיון וסגור הוא מאחורי סורג ובריא, זכאי הוא לצורכי אנוש מינימאליים ויסודיים. עם צרכים אלה נמנים לא רק עצם זכותו לאכילה, שתייה ולינה כדי לקיים את גופו מבחינה פיזית, אלא גם סדרי אנוש תרבותיים מינימאליים של אופן סיפוק צרכים אלה, כדי לקיים את כבודו כאדם מבחינה נפשית. מילוי זכות אנוש מינימאלית ויסודית זו מן הראוי שתזכה לשימת לב מירבית של הגורמים המוסמכים והאחראים לכך (84 ז-85 א).
ה. (1) במקרה "רגיל" של מעצרו של נאשם בטרם משפט מאחורי סורג ובריא ללא אפשרות של חלופה למעצר בדרך של ערובה או מעצר בית, האיזון הראוי בין ערך חירות האדם לבין הערכים של עשיית משפט, שלום הציבור וביטחונם יצדיק מעצר כאשר קיים יסוד סביר, שיש בו ממש, להכשלת הבירור המשפטי או לשיבושו על ידי הימלטות או הדחת עדים והעלמת ראיות, או כאשר קיים יסוד סביר לחשש של סיכון שלום הציבור או ביטחונם עד שיעמוד הנאשם למשפט (85 ב-ד).
(2) כאשר האיזון הראוי הוא לא רק בין ערך חירות האדם לבין הערכים של עשיית משפט, שלום הציבור וביטחונם, אלא כאשר גם כבודו האלמנטרי על הכף, מצווה בית המשפט להעדיף חלופה למעצר, אלא אם אין מנוס מלנקוט במעצר מאחורי סורג ובריא כדי למנוע סכנה מוחשית לשלומם ולביטחונם של הציבור או חשש לשיבוש הליכי משפט (85 ד-ה).

פסקי דין של בית המשפט העליון שאוזכרו:

- [1] [בש"פ 71/78](#) מדינת ישראל נ' אבוקסיס, [פ"ד לב \(2\) 240](#).
- [2] [ב"ש 15/86](#) מדינת ישראל נ' צור, [פ"ד מ \(1\) 706](#).
- [3] [ב"ש 1/87, 6](#), 16 דנגאשוילי ואח' נ' מדינת ישראל, [פ"ד מא \(2\) 281](#).
- [4] [בש"פ 2169/92](#) סוויסה נ' מדינת ישראל, [פ"ד מו \(3\) 338](#).
- [5] [ע"א 294/91](#) חברת קדישא גחש"א "קהילת ירושלים" נ' קסטנבאום, [פ"ד מו \(2\) 464](#).
- [6] [ע"פ 3632/92](#), 3849 גבאי נ' מדינת ישראל, מדינת ישראל נ' גבאי, [פ"ד מו \(4\)](#).
- [7] [ע"פ 187/77](#) ורטהיים נ' מדינת ישראל, [פ"ד לב \(2\) 225](#).
- [8] [ע"פ 344/81](#), 359 מדינת ישראל נ' סגל וערעור שכנגד, [פ"ד לה \(4\) 313](#).
- [9] [בג"צ 355/79](#), 370, 391, 373 קטלן ואח' נ' שירות בתי הסוהר ואח', [פ"ד לד \(3\) 294](#).
- [10] [בג"צ 114/86](#) וייל נ' מדינת ישראל ואח', [פ"ד מא \(3\) 477](#).
- [11] [בג"צ 221/80](#) דרויש נ' שירות בתי הסוהר, [פ"ד לה \(1\) 536](#).
- [12] [ב"ש 54/87](#) לוי נ' מדינת ישראל, [פ"ד מא \(1\) 141](#).
- [13] [בש"פ 335/89](#) מדינת ישראל נ' לבן, [פ"ד מג \(2\) 410](#).

= 74 =

פסקי דין אנגליים שאוזכרו:

[14] MANBY V. SCOTT (1663) 86 E. R. 781 (EX.).

מקורות המשפט העברי שאוזכרו:

- [א] בראשית, ט, ו
- [ב] משנה, אבות ג, יד
- [ג] מכילתא, משפטים, מסכתא דנזיקין, פרשה יח
- [ד] רמב"ם, סנהדרין, כד, ט-י
- [ה] ויקרא, יט, יח
- [ו] כתובות, לז, ב
- [ז] סנהדרין, מה, א; נב, ב
- [ח] רמב"ם, מלווה ולוה, ב, א
- [ט] שו"ת הריב"ש, תפד
- [י] פנקס ועד הקהילות הראשיות במדינת ליטא, בעריכת שמעון דובנוב, ברלין, תרפ"ה, תקנה שלג, עמ' 70.
- [יא] דברים, כה, ג [יב] משנה, מכות, ג, טו

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב יפו (השופט א' פריש) מיום 26.7.92 בת"פ [252/92](#). הערר נדחה.

ר' לוי-גולדברג, סגן בכיר לפרקליט המדינה - בשם העוררת;
קאבוב - בשם המשיב.

החלטה

1. המדינה ביקשה לעצור את המשיב עד תום ההליכים. הבקשה נדחתה על ידי בית המשפט המחוזי (כבוד השופט א' פריש), אשר החליט לשחרר את המשיב בערובה, וכן הורה שיהא נתון במעצר בית חלקי. השופט המלומד נענה לבקשת המדינה ועיכב את ביצוע שחרור המשיב מהמעצר ב-24 שעות. בתוך תקופה זו שמעתי את הערר והחלטתי, בו במקום, לדחותו, תוך הכנסת שינוי קל בתנאי מעצר הבית. והרי נימוקיי.
2. נגד המשיב הוגש כתב אישום, המאשימו בגרימת חבלה חמורה. מהאמור בכתב האישום, ומההודעות שבתיק המשטרה, עולה, כי בשעות המאוחרות ביום 30.5.92 התפתח ויכוח

= 75 =

בין המשיב לבין המתלונן. המשיב היה שתוי, ויש אומרים ששניהם היו במקצת שתויים, ונמצאו מקללים זה את זה. המתלונן עזב את המקום, והמשיב רץ אחריו ודקרוו שתי דקירות. כתוצאה מכך נגרמו למתלונן פצעים בגבו ובבטנו, הוא אושפז במשך יומיים ונזקק לניתוח.

3. מר קאבוב, בא כוחו המלומד של המשיב, לא טען - לא בבית המשפט המחוזי ולא לפני - בעניין קיומן של ראיות

לכאורה; לצורך הדיון בעניין מעצרו של המשיב עד תום ההליכים מוכן הוא להניח, כי קיימות ראיות לכאורה לאישומים המיוחסים למרשו. מאחר שכך, על דעת הכול, קיימת עילת מעצר עד תום ההליכים, לפי האמור בסעיף 21א(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982. במה נחלקו באי כוח בעלי הדין בבית המשפט המחוזי? אם מן הראוי להורות על חלופה למעצר, לפי האמור בסעיף 21א(ב) לחוק, בא כוחה המלומד של המדינה עמד על חומרת האלימות שבמעשים המיוחסים למשיב ועל העובדה, שתלוי ועומד נגדו מאסר על תנאי, דברים שלפיהם מן הראוי לעצור את המשיב עד תום ההליכים. לעומתו טען מר קאבוב, כי מן הראוי להורות על חלופה למעצר, בצורה של מעצר בית חלקי ותנאי ערובה נוספים. את טיעונו ביסס על כך שהתיק נקבע לשמיעה לחודש פברואר 1993, על נסיבות אישיות של המשיב וכן על תנאי המעצר השוררים כיום בבתי המעצר.

4. השופט המלומד דחה את בקשת המדינה. בהחלטתו כתב, בין היתר, לאמור:

"אין ספק בדבר כי מדובר במעשה חמור וכי קיימת עילת מעצר כאמור בסעיף 21א לחסד"פ. יש גם לקחת בחשבון את עברו הפלילי של המשיב וכי תלוי נגדו מאסר על תנאי בשל עבירת אלימות.

עם זאת, הגעתי לידי מסקנה כי ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך חלופית. אי אפשר להתעלם מכך כי בשל עומס התיקים בבית המשפט משפטו נקבע רק לפברואר 93. ומשמעות הדבר כי אם ייעצר הוא ישהה במעצר 9 חודשים לפני פתיחת משפטו.

על יסוד האמור אני מורה על שחרורו של המשיב בערובה בתנאים הבאים:

א. הפקדה במזומן או בשיק בנקאי בסכום של 1,000 ש"ח.

ב. ערבות אישית וערבות צד ג' ע"ס 10,000 ש"ח.

ג. המשיב ישהה מחוץ לביתו, ולפי 14.5 הצעתו הוא יתגורר ביפו בבית אמו באהיה עזממה ברח עזה 28. הוא לא יעבור לכתובת אחרת אלא באישור בית המשפט.

ד. המשיב לא יצא מפתח ביתו בין השעות 20:00 ועד 06:00 למחרת.

ה. המשיב לא יבוא בקשר כלשהו ישיר או עקיף עם מי מעדי התביעה.

ו. המשיב לא יהיה מעורב בעבירה כלשהי אף לכאורה.

ז. המשיב יתייצב בתחנת המשטרה ביפו אחת לשבוע, ביום א' בשבוע.

= 76 =

ח. המשיב יתייצב בבית המשפט בכל מועד שייקבע.

כל עוד לא נתמלאו התנאים א, ב ישאר המשיב במעצר".

5. לפניי חזרו באי כוח בעלי הדין על טענותיהם, זה אומר בכה וזה אומר בכה. הגב גולדברג, באת כוחה המלומדת של המדינה, חזרה והצביעה על החומרה הרבה שבמעשים המיוחסים למשיב ועל הנימוקים הנוספים הנזכרים בהחלטת השופט המלומד, המחייבים מעצרו עד תום ההליכים. בהגינותה הסכימה, כי קביעת מועד הביור המשפטי לחודש פברואר, היינו בעוד שבעה חודשים, מכביד על החלטה בדבר מעצר המשיב לתקופה כה ארוכה בטרם משפט; הצעתה היא, כי אמליץ להקדים את מועד הדיון. מר קאבוב, בא כוחו המלומד של המשיב, מסר, כי כבר ניסה להקדים את מועד הדיון, אך בגלל העומס הרב הקיים בבית המשפט הושבה בקשתו ריקם. הוא חזר וציין, כי מרשו שהוא קרוב לגיל 40, הינו אלמן ואב לחמישה ילדים שפרנסתם עליו. כן מטפל הוא באמו, שהיא בת 85 וחולת סכרת. חלק מהילדים שוהים עם אמו, שם הוא אמור להימצא במעצר בית חלקי, וחלק בטייבה, אצל בני משפחתו.

6. לאחר העיון החלטתי, כאמור בתחילתם של דברים, לדחות את הערר ולקיים את החלטתו של השופט המלומד, בשינוי אחד, והוא, שבפיסקה ד שבתנאי הערובה של השופט המלומד ייאמר לאמור:

"המשיב לא יצא מפתח ביתו בין השעות 18:30 ועד 06:00 למחרת".

מעצר בטרם משפט לפי הערכים של מדינה יהודית ודמוקרטית

7. בכל פסיקתנו בסוגיית מעצרו של נאשם בטרם הכרעת הדין עמדנו במפורט על עמדתו של המשפט העברי בנדון, שבא לידי ביטוי בדברם של חכמים, כי "חביב אדם שנברא בצלם... שנאמר (בראשית ט, ו) [א]: בצלם אלוהים עשה את האדם"

(משנה, אבות, ג, יד) [ב], שהוא לב לבו של עקרון חירות האדם באשר הוא אדם, ועל העיקרון שבעולמה של יהדות, כי כל אדם חף מפשע ובחזקת כשרות עד שלא יורשע כדן בדין. על פי עקרונות אלה נקבע בעולמה של הלכה ובתשובותיהם של חכמיה, שאין לעצור נאשם בטרם משפט, אלא אם הוא חשוד בעבירות חמורות ביותר, המעוררות חשש שאם יטייל בשוק עלול הוא לסכן את שלום הציבור ולסכל הליכי המשפט (ראה, דרך משל, [ב"ש פ' 71/78](#) [1], בעמ' 248-249; [ב"ש פ' 15/86](#) [2], בעמ' 713; [ב"ש פ' 1/87](#), 6, 16 [3], בעמ' 288-289, ועוד). ועל פי עקרונות אלה גופם אין לעצור נאשם מאחורי סורג ובריא, אם ניתן להשיג את מטרת המעצר - היינו סיכול סיכון שלום הציבור או הליכי המשפט - בחלופה, שאין עמה שלילת חירותו של הנאשם כי אם הגבלתה בלבד, כגון מעצר בית.

גישה זו לבעיית המעצר בטרם משפט הורתה בחקיקתו השיפוטית של בית משפט זה, לידתה [בחוק סדר הדין הפלילי](#) (תיקון מס' 9) תשמ"ח-1988, וגידולה וחיזוקה עם היכנס לתוקפו [חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו](#) (ראה לאחרונה, במפורט, [ב"ש פ' 2169/92](#) [4]. חוק יסוד זה כולל בתוכו - בסעיף 5 - את המעצר כפגיעה בחירות האישית, ומטרת ההגנה בפני פגיעה זו היא

= 77 =

- כאמור בסעיף 1 לחוק היסוד - עיגון ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. על פירושו של חוק יסוד זה, מבחינת מקור תוקפן של זכויות היסוד המנויות בו ומבחינת תכליתן ופרשנותן של זכויות יסוד אלה עמדתי במפורט [ב"ע"א 294/91](#) [5]. ולאחרונה חזרתי ודנתי בהן [ב"ש פ' 2169/92](#) [4] ה"ל, ו**ב"ע"פ 3632/92** [6] 3849.

"תכלית דו ערכית זו - מדינה יהודית ודמוקרטית - חד היא, ובא זה ולימד על זה, ובא זה ומשלים את זה, והיו לאחדים בדינו. מעתה, יתפרשו המונחים ערכים כבוד האדם וחירותו כבאים להגשים תכלית דו ערכית זו" [\(ע"א 294/91](#) [5] ה"ל, בעמ' 511).

ופרשנותה של תכלית דו ערכית זו היא על פי "ערכים היונקים מערכיה של מורשת ישראל ומורשת היהדות וערכי הדמוקרטיה של מדינה שוחרת חופש" (שם, בעמ' 513).
ואשר על כן -

"לאורה של תכלית דו ערכית זו יש איפוא לפרש את האיסור על נטילת חירותו של אדם במעצר או הגבלתה, שהוא בשר מבשרה של החירות האישית של האדם" [\(ב"ש פ' 2169/92](#) [4], ה"ל בעמ' 343).

השיקול של עיני הדין

8. כאמור, השופט המלומד השתית את החלטתו להסתפק בחלופה של מעצר בית, במידה ניכרת, על העובדה, שהמשיב יהיה נתון במעצר במשך תשעה חודשים עד למועד פתיחת משפטו.

גם בכך צדק השופט המלומד. העומס שבו מצויים בתי המשפט, ולא נוכל להתעלם מכך, אין בו כדי להצדיק שלילת חירותו של נאשם למשך תקופה כה ארוכה, במיוחד בנסיבות שבמקרה דנן, שלא זו בלבד שנתון הוא במעצר בטרם הכרעת הדין, אלא אף בטרם החל בירור דינו! ואף שיקול אחרון זה משקל מיוחד לו משנתקבל [חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו](#), הכולל בתוכו, כאמור, את המעצר כפגיעה בחירות האישית, ויש לפרשו על פי תכלית שלובת ערכים כאמור.

עקרון יסוד בעולמה של יהדות הוא, שאין לענות דינו של אדם, וחכמים ראו תופעה זו בחומרה יתרה. וכבר עמדנו על כך בהרחבה במקום אחר [\(ע"פ 188/77](#) [7], בעמ' 237-239). כמה משמעויות למושג עינוי דין במשפט העברי (שם, בעמ' 237), והאחת מהן היא ההשגחה של עצם שמיעת הדין. בעולמו של המשפט העברי עינוי הדין הוא אף כאשר מדובר בעינוי מועט בלבד.

ועד היכן הדברים מגיעים נלמד מדברי אגדה אלה:

"כבר היה רבי ישמעאל ורבי שמעון יוצאין ליהרג (בגזירות מלכות רומי).
אמר לו רבי שמעון לרבי ישמעאל: רבי, לבי יוצא שאיני יודע על מה אני נהרג! אמר לו רבי ישמעאל לרבי שמעון: מימך לא בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועכבתו עד שתהא גומע כוסך או עד שתהא נועל סנדלך או עד שתהא עוטף טליתך? ואמרה תורה (שמות, כב, כב): אם ענה תענה - אחד עינוי מרובה ואחד עינוי מועט. ובדבר

= 78 =

הזה אמר לו: נחמתני רבי (מכילתא משפטים, מסכתא דנזיקין, פרשה יח [ג]);
הפסוק נדרש לענין כל אדם, ולא דוקא אלמנה ויתום; ראה מכילתא, שם [ג])" (שם [7], בעמ' 237-238).

ובידוע, שלעיתים קרובות שימשו דברי אגדה בפיהם של חכמים כדי להביע באמצעותם רעיון עקרוני שביקשו להדגיש את

חשיבותו (ראה מ' אלון, המשפט העברי - תולדותיו, מקורותיו, עקרונותיו (י"ל מאגנס, מהדורה 3, תשמ"ח) 84-93).

כך הוא בימים כתיקונם, שדין עינו מועט כדין עינו מרובה. בימינו אנו, שבתי המשפט כורעים תחת עומס בירורי הדינים שמוטל עליהם, לא נוכל להקפיד על עינו מועט, ואף לא על עינו מרובה, כל עוד זמנו של עינו זה "סביר" הוא. אבל כאשר תחילת שמיעת המשפט נדחית לתקופה של תשעה חודשים, ובמשך כל תקופה זו עצור הנאשם מאחורי סורג ובריא, בעבירה ובנסיבות שלפנינו, הרי מעצר זה נוגד הוא בצורה קשה וחמורה את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. במכלול שיקולי האיזון באשר לשימוש בחלופה למעצר מאחורי סורג ובריא בטרם משפט יש להביא איפוא חשבון גם קיומו של עינו דין כגון זה שבמקרה דנן.

השיקול של פגיעה בכבוד האדם

9. נימוק נוסף לשחרור המשיב ממעצרו מאחורי סורג ובריא, שהוא אף חשוב ומכריע יותר מקודמו, מצוי בהוראה שבסעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובעת את זכות היסוד ש"אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם" (ההדגשה שלי - מ' א').

כלפי מה אמורים הדברים?

מר קאבוב, בטיעונו בבית המשפט המחוזי ולפניי, עמד, בין היתר, על התנאים הקשים השוררים בבתי המעצר, בהם נמצאים העצורים בתנאים תת אנושיים ובצפיפות קשה ביותר. חלק ניכר של העצורים לא עומדת לרשותם מיטה לישון בה, ונאלצים הם לישון על הרצפה; וצפיפות זו מביאה עמה אלימות רבה בין העצורים לבין עצמם, על כל הנובע מכך. לכך גם השפעה על אפשרות שמירת הניקיון בתאים וכן ועל טיב האוכל וניקיון הכלים שבהם הוא מוגש. מצב דברים זה יש בו משום השפלת העציר כאדם ומשום פגיעה בכבודו האנושי האלמנטארי. מצב דברים זה שבבתי מעצר מסוימים אינו שנוי במחלוקת, ואף שלטונות בתי הסוהר אינם מתכחשים לו.

מציאות קשה ומדאיגה זו של תנאי מאסר משפילים ראינו בה נימוק לעניין שיקול שעל בית המשפט לשיקול אף בברירת דרכי ענישה לגבי מי שהורשע בדן. וכך אמרנו בע"פ 344/81, 359 [8], בעמ' 327:

"אוסוף ואעיר, שלרגל המצב הבלתי נסבל, השורר בחלק מבתי הסוהר מבחינת קיום תנאים אנושיים מינימאליים של תרבות מגורים ואכילה, כפי שהדבר מצא

= 79 =

שוב את ביטויו בדן וחשבון של ועדה מיוחדת בראשות השופט נ' קנת, לשעבר נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב יפו, ושנתפרסם בימים אלה, מן הראוי להרבות בהטלת קנסות כספיים כבדים ורציניים במקום ישיבה במאסר, כל עוד אין בכך משום ניגוד חריף לנסיבות העבירה והעברייני ולצורך להגן על שלום הציבור וביטחונו. הקנס הכספי הכבד ישיג, לעתים קרובות, את מטרתו בהרתעת העברייני ובחינוכו לחיי עבודה תקינים, שעה שהמאסר בתנאים, השוררים, למגינת לבנו, בחלק מבתי הכלא, מביא לעתים קרובות - בנוסף להצטרפות הנאשם לחברה עבריינית שכמעט ואינה ניתנת לתיקון - לידי השפלת צלם האלוקים של העברייני, ולכך, חוששני, הרשות אינה נתונה בידיו".

ואם כך אמרנו ופסקנו לעניין מי שהורשע בדן, ושוב אינו בחזקת חפות, שיש להעדיף - כל עוד הדבר ניתן מבחינת העבירה, העברייני והציבור - הטלת עונש כספי במקום מאסר בתנאי השפלה ופגיעה בכבוד האדם, על אחת כמה וכמה משמדובר לעניין מי שחשוד בלבד וטרם נתברר דינו, והוא בחזקת כשרות וחף מפשע, שיש לנקוט חלופה למעצר מאחורי סורג ובריא, כשיש בהם בתנאי המעצר משום השפלה ופגיעה בכבוד האדם, פרט למקרים שאין מנוס מלנקוט את אמצעי המעצר כדי למנוע סכנה מוחשית לשלומם ולביטחונם של הציבור או חשש חמור לשיבוש הליכי משפט. וקל וחומר שגישה זו מחויבת היא עתה, משהפגיעה בכבודו של אדם פגיעה היא בזכות יסוד הקבועה בחוק יסוד, שמטרתו לעגן את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

שלילת תנאי מאסר המשפילים כבוד האדם - מורשת ישראל

10. דיון מיוחד מצוי במקורות מורשת ישראל בעניין החובה על שמירת כבוד האדם, גם אם הורשע בדיו, ונגזר עונשו למאסר. רבנו משה בן מימון, לאחר שהוא דן בדרכי הענישה המסורות בידי בית הדין, וביניהן "לאסור בבית האסורין" (רמב"ם, סנהדרין, כד, ט [ד]), מסכם הוא ואומר: "כל אלו הדברים לפי מה שיראה הדיין שזה ראוי לכך והשעה צריכה, ובכל יהיה מעשיו לשם שמים, ואל יהיה כבוד הבריות קל בעיניו... שיהיה זהיר שלא יהרס כבודם" (רמב"ם, סנהדרין, כד, י [ד]) ואף מי שנגזר דינו למוות, הורו חכמים, כי ההוצאה לפועל של פסק דין מוות תיעשה בדרך שממעתת בייסורין וללא ביזיון, והסיקו על כך מהפסוק "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא, יט, יח [ה]) - "ברור לו מיתה יפה" (כתובות, לז, ב [ז]); סנהדרין, מה, א [ז]; בב, ב [ז]; ללמדך, שאף מי שנידון למוות - "רעך" הוא.

חכמי המשפט העברי התריעו, וחזרו והתריעו, על שמירת כבוד האדם וזכויותיו גם בהיותו נתון במאסר. ומן הראוי לחזור ולציין לדברים, שעמדתי עליהם במקום אחר (ע"פ 34/81, 359 [8] הנ"ל, בעמ' 328-327):

"...המשפט העברי, במקורו, לא הכיר במאסר כאמצעי ענישה כל עיקר. גם לאחר שהשלים עם אמצעי ענישה זה, בהשפעת המערכות המשפטיות שבסביבה וכהכרח אשר לא יגונה, התרועעו חכמי המשפט העברי והזהירו על הצורך בשמירה על כבודו

= 80 =

של האדם, גם כשהוא נתון במאסר; דיון מאלף על כך מצאנו בתשובתו של ר' חיים פאלאג, רבה של איזמיר בטורקיה במחצית הראשונה של המאה התשע עשרה, שהתריע קשות על הושתת אסירים בבית האסורים של צער וטינופת, כפי שהיה המצב בקהילה שבאיזמיר עירו (שו"ת חקקי לב, ח"ב, חו"מ, ה; וראה במפורט: מ' אלון, חירות הפרט בדרכי גביית חוב במשפט העברי (י"ל מאגנס, תשכ"ד 228-237). וארשה לעצמי לצטט מדברים שכתבתי במקום אחר:

'הראוי לציון הוא, כי קליטה זו מהמשפט הנוהג בסביבה לא הביאה עמה גם את תופעות הלואי של התאכזרות כלפי האסירים, תנאים בלתי אנושיים במזון ולינה וכיוצא באלה, ששררו עוד עד למאה ה-19 בארצות השונות; דברי ההיסטוריון

W. BARON: JEWISH PRISONS, ONE OF WHICH MAY STILL BE OBSERVED IN THE ALTNEUSCHULE OF PRAGUE, RESEMBLED MODERN PENITENTIARIES RATHER THAN MEDIEVAL TOWERS AND DUNGEONS.

את העצירים המחכים לביורר משפטם אסור היה להושיב בתנאים דומים לאסירים שכבר נדונו, ואף האסירים שנדונו על עבירות שאין דינן מות אסור להושיב בבית סוהר של טינופת, כי אף על פי חטאו - ישראל הם, ויש לכן להושיבם בבית סוהר של כבוד. (מ' אלון, המאסר במשפט העברי ספר היובל לפנחס רוזן (מפעל השיכפול, ח' כהן עורך, תשכ"ב) 171, 200).

11. מאלף לציון לתקנה, שהותקנה בוועד מדינת ליטא במושב בשנת שצ"ז (1637), בעניין החובה המוטלת על המלווה לספק מזונות ללווה היושב במאסר על אי תשלום חוב. המשפט העברי, במקורו, שלל שלייה מוחלטת את מאסרו של החייב, שאינו משלם את חובו, מאחר שיש בכך משום פגיעה בחירותו האישית (ראה: רמב"ם, מלוה ולוה, ב, א [ח]), ואף אם הסכים לכך הלווה בשעת קבלת ההלוואה, הסכמתו בטלה ומחוסרת כל נפקות משפטית - "שלא יועיל תנאי שיהיה במסגר אסור ובבית כלא יושבי חושך" (שו"ת הריב"ש, תפד [ט]-) לר' יצחק בר ששת ברפת, ספרד - אלג' יר, במחצית השניה של המאה הארבע עשרה ותחילת המאה החמש עשרה). אך "משרבו הרמאים", שלא שילמו לנושה את החוב באמצעות דרכי הערמה שונות, ובכורח התפתחות המציאות של מכת פשיטות רגל, נאלצו חכמי ההלכה וראשי הגופים האוטונומיים שבקהילות השונות לאפשר מאסר של החייב, בתנאים ובסייגים שונים, לתקופה קצובה וקצרה בלבד (ראה על כך במפורט: מ' אלון, חירות הפרט בדרכי גביית חוב במשפט העברי (י"ל מאגנס, תשכ"ד) 111 ואילך). על אחד מתנאים אלה אנו למדים מהתקנה הנ"ל, אשר זו לשונה:

"אם יושב אחד את בעל חובו (הלווה - מ' א') בתפיסה, מחויב ליתן לו מזונות כפי ראות עיני בית הדין, ויעלה על חובו" (פנקס ועד הקהילות הראשיות במדינת ליטא, בעריכת שמעון דובנוב, ברלין, תרפ"ה, תקנה שלג, עמ' 70 [1]).

המלווה שדרש את מאסרו של הלווה חייב היה, לפי התקנה האמורה, לספק ללווה מזונות; גובה המזונות תלוי היה בשיקול דעת בית הדין, והמלווה רשאי היה לדרוש חזרה את הוצאותיו

= 81 =

עבור מזונות הלווה על ידי הגדלת החוב, שהלווה היה חייב לו. תקנה זו נודעה לה חשיבות רבה באותם ימים, מאחר שלפי הנהוג במערכות משפטיות שונות שבאותה תקופה, לא זכה האסיר אלא ל"לחם ומים", ולעתים קרובות לא זכה אף לאלה, אלא תלוי היה בנדבת לבם של אנשים בעלי חסד (ראה אלון, בספר הנ"ל, חירות הפרט בדרכי גביית חוב במשפט העברי, בעמ' 185, ה"ש 286). על מציאות זו נימצא למדים מפסק דין "מעניין", שניתן באנגליה באותה תקופה ממש. אדם אחד, שישב במאסר על אי תשלום חוב, ביקש וטען בבית המשפט, שמישהו ידאג למזונותיו בתוך כותלי הכלא. בפסק דינו משנת 1663 אמר LORD HYDE כדברים האלה:

IF A MAN BE TAKEN IN EXECUTION AND LIE IN PRISON FOR DEBT, NEITHER THE PLAINTIFF AT WHOSE SUIT HE WAS ARRESTED, NOR THE SHERIFF WHO TOOK HIM, IS BOUND TO FIND HIM MEAT, DRINK OR CLOTHES: BUT HE MUST LIVE ON HIS OWN, OR ON THE CHARITY OF OTHERS; AND IF NO MAN WILL RELIEVE HIM, LET HIM DIE IN THE NAME OF GOD, SAYS THE LAW; AND SO SAY I" (MANBY V. SCOTT (1663) [14], AT 786).

ודאי ואין צריך לומר, כי מני אז, ובמשך השנים, חל שינוי מהותי בגישתם של בתי המשפט ושלטונות בית הסוהר שבבריטניה הגדולה; לענייננו נימצא למדים מהתקנה האמורה שנהגה בקהילות היהודיות שבמדינת ליטא - הגם שמדובר במאסר על חוב - על דרכו של המשפט העברי מקדמת דנא לשמור על כבודו של האסיר ולהקפיד הקפדה יתרה על סיפוק צרכיו וזכויותיו האלמנטאריים (וראה עוד [ב"ש 71/78](#) [1], בעמ' 251).

12. עיקרו של דבר. על פי האמור בדברים, כה, ג [יא] "ונקלה אחיך לעיניך", קבעו חכמים כלל גדול בתורת הענישה העברית: "משלקה - הרי הוא כאחיק" (משנה, מכות, ג, טו [יב]). וכלל גדול זה יפה הוא לא רק לאחר שריצה את עונשו אלא גם בעת ריצו העונש, שאחיק ורעך הוא, וזכויותיו וכבודו כאדם שמורים עמו ועומדים לו.

קיום זכויות בסיסיות כאדם לגבי מי שנתון במאסר - בפסיקה

13. שאלת ההקפדה על קיום זכויותיו הבסיסיות כאדם של מי שהורשע ודינו נגזר למאסר, ודרך האיזון בין קיום מאסרו לבין שמירתן של זכויות אלה, נדון במפורט בפסיקתו של בית משפט זה. הכלל הגדול הוא, כי אין בעובדת מאסרו של אדם, שנגזר עליו לאחר שהורשע בדינו, כדי לשלול הימנו זכות כלשהי, אלא כאשר הדבר מחויב ונובע מעצם שלילת חופש התנועה הימנו, או כאשר מצויה על כך הוראה מפורשת בדיון (וראה [בג"צ 355/79](#), 370, 391, 373, [9]), אמרנו על כך במקום אחר ([בג"צ 114/86](#) [10], בעמ' 490-492):

"זכותו של האסיר לכבודו ולשלומו הגופניים והנפשיים שמורה היא לו, כל עוד אין קיומה של זכות זו נוגד את חובתם של שלטונות בית הסוהר לקיים שלילת חופש התנועה הימנו והנובע מחובתם זו, היינו שמירה על כללי הביטחון וסדרי בית הסוהר. בכך דומה היא זכות זו לכל זכות יסוד אחרת, שאינה אבסולוטית אלא

= 82 =

יחסית, וקיומה ושמירתה הם על ידי מציאת האיזון המתאים בין האינטרסים הלגיטימיים השונים של שני יחידים או של היחיד והציבור, אינטרסים שכולם מעוגנים ומוגנים בדיון (ראה [ע"א 4/82](#) ([ב"ש 904/82](#)), בעמ' 210).

'כללו של דבר. משמבקים שלטונות בית הסוהר לפגוע בזכות מזכויותיו של האסיר, מטעמים של איזון בין זכות פלגית הנתונה לאסיר לבין חובת השלטונות למנוע הימנו את חופש התנועה ולשמור על צרכי הביטחון ובית הסוהר, לא יבואו לכלל פגיעה זו, אלא אם יש בידם הסבר והצדקה סבירים לכך, מטעמים של ביטחון הציבור וסדרי בית הסוהר, שהם ממונים עליהם, ומידת הפגיעה ושיעורה לא יהיו גדולים מהדרוש וההכרחי מטעמים אלה (שם, בעמ' 212)'.
מידת איזון זו ושיעורה, מעצם מהותם, אינם ניתנים להגדרה. אומר השופט ח' כהן [בבג"צ 144/74](#), בעמ' 690:

'כליאתו של אדם בבית סוהר אין בה (צ"ל אלא - מ' א') כדי לשלול ממנו חופש תנועתו: רעות רבות הכרוכות בחיי הכלא, מתווספות עוד על שלילת החופש. אבל בל נוסף על הרעות ההכרחיות שאין למנוע מגבלות ופגיעות שאין בהן לא צורך ולא הצדקה!'.
אין צריך לומר, שקביעה זו בדבר הצורך וההצדקה אין בה משום הגדרה של דרכי האיזון בין האינטרסים הלגיטימיים השונים, בכל הנוגע לזכויות יסוד של האסיר. כל מה שניתן לומר הוא, כי קנה המידה בדבר שיעורן של דרכי איזון אלה ומידתן תלוי הוא בטיבה של הזכות הנפגעת וכגודל הזכות הנפגעת כך גודל הנימוקים, הדרושים להצדקתה של פגיעה זו ([ע"א 4/82](#) ([ב"ש 904/82](#)) הנ"ל, בעמ' 212).

.....

לעומת זאת, מצויות זכויות יסוד, שהפגיעה בהן יש בה משום פגיעה בצרכים מינימאליים ויסודיים של האדם באשר הוא אדם שנברא בצלם. עם זכויות יסוד אלה נמנות לא רק עצם זכותו של האסיר לאכילה, שתייה ולינה, אלא גם סדרי אנוש תרבותיים מינימאליים של אופן סיפוק צרכים אלה" (ההדגשה שלי - מ' א').

14. בין זכויותיו הבסיסיות של האסיר באשר הוא אדם "זכה" לדיון מיוחד גם הצורך התרבותי האלמנטארי בדבר הספקת מיטה לצורכי לינתו של אסיר. מקצת מן הדברים כבר הזכרנו לעיל, ונעיין בדברים, כפי שנדונו במפורט, [בבג"צ 221/80](#) [11], וראויים הם הדברים שיחזרו ויאימרו. אומר מ"מ הנשיא השופט חיים כהן (שם, בעמ' 538-539):

"זכותו של אדם בישראל, שנידון למאסר (או שנעצר כדיון), להיכלא בתנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים. אין בכך כלום, שזכות זו אינה קבועה מפורשות

= 83 =

בשום חיקוק; זכות היא מזכויות היסוד של האדם, ובמדינת חוק דמוקרטית היא כה מובנת מאליה עד כי ככתובה וכחוקה דמיא. וכבר נזדמן לנו לא פעם להדגיש, שאם המאסר בא - כהכרח אשר לא יגונה - לשלול מאדם את חירותו הפיזית, אין הוא בא חלילה לשלול ממנו את תדמיתו ואת רמתו האנושית. ערים אנו לקשיים המרובים שבהתווית הגבולות בין הרעות והפגיעות הכרוכות בחיי הכלא ושאינן מהן מנוס, לבין רעות ופגיעות החורגות מן המותר, אפילו במסגרת השמירה על השקט והסדר בתוך בית הסוהר. ואין אנו באים בטרניה על שלטונות בתי הסוהר, שהכרת אחריותם לשקט ולסדר היא העלולה מדי פעם להביאם לידי נקיטת צעדים והטלת מגבלות החורגים מן המותר כאמור, אבל פשיטא שאמצעי פלוני הנראה בעיניהם יעיל ומועיל, ואפילו נחוץ מאוד, לשם שמירה על השקט והסדר, אינו משום כך בלבד אמצעי כשר מבחינת הדין.

תנאים המאפשרים חיי אנוש תרבותיים - כיצד? יש לאדם תרבותי צורכי נפש נוספים על הצורך אך לחיות: יכול הוא, למשל, להתקיים ולחיות על ידי שהוא מכניס אוכל לפיו בידיים ממש. אבל אדם תרבותי צריך צלחת, כף ומזלג לאכול בהם. אדם תרבותי הוא לא דווקא חדור תרבות בזכות עצמו: אדם הוא החי בתקופה ובמקום, שאותה תרבות היא מסימינה היכר שלהם....

על השאלה, אם מיטה למשכב לילה נמנית או אינה נמנית עם הכלים הדרושים לאדם בישראל לסיפוק צרכיו המינימליים, עונה אני ללא כל היסוס בחיוב. לעניין זה אין נפקא מינה, שיש אולי גם עוד בישראל מבני אדם, שאינם שוכבים על מיטות בלילות כי אם על הרצפה או על האדמה, אם מפני שאין ידם משגת, ואם מפני שלא למדו עוד דרכי תרבות (ואם מפני שסוטים הם לתענוגם). יוצאים מן הכלל הם המבליטים את הכלל. ומשבח אני את המשיב, שלא ניסה אף ברמז להעלות את האפשרות, שמא אסירים אלה או מי מהם בלאו הכי אינם רגילים למיטות למשכבם בלילות. הסטנדרטים חייבים להיקבע לפי צרכיו המינימליים של אדם מן היישוב."

קיום זכויות בסיסיות כאדם לגבי מי שנתון במאסר - במדינה דמוקרטית

בהמשך דבריו (עמ' 546-539) מביא השופט ח' כהן סימוכין לדבריו מ"תקנות הסטנדרד המינימלי לטיפול באסירים", שהותקנו בקונגרס הראשון למניעת פשע ולטיפול בעבריינים בשנת 1955, ושאושרו בהחלטות פורמאליות של המועצה הכלכלית והסוציאלית של האומות המאוחדות בשנים 1957 ו-1977, בהן נאמר, בין היתר:

"לכל אסיר יש לספק מיטה נפרדת, בהתאם עם סטנדרטים מקומיים או לאומיים, וכן כלי מיטה נפרדים ומספיקים שהיו נקיים בשעת נתינתם ושומרים היטב ושיוחלפו לעתים קרובות עד כדי הבטחת נקינותם" (שם [11], בעמ' 540).

וכאלה הן ההוראות בבתי סוהר שבארצות הברית של אמריקה (שם [11], בעמ' 541-540):

"בארצות הברית של אמריקה קיים ארגון גג של כל בתי הסוהר שבמדינות

= 84 =

השונות, ששמו היה AMERICAN PRISON ASSOCIATION ושונה בינתיים ל- AMERICAN CORRECTIONAL ASSOCIATION. בשנת 1930 אישר ארגון זה תקנות לניהול בתי הסוהר בשם הצהרת עקרונות. עיקרון 33 לעקרונות הללו קובע, שיש לספק לכל אסיר שלד מיטה, מיטה, וכלי מיטה, כולל סדינים וכרים, לא יקרים אבל הולמים ('DECENT'), ויש להחזיקם נקיים, מאווררים וללא שרצים. עקרונות אלה שוכתבו בשנת 1960, ובנוסחם החדש חסר הפירוט המדוקדק, ובמקומו באו כללים. עיקרון 16 לכללים אלה קובע לאמור:

עקרונות האנושיות וכבוד האדם שבהם אנו דוגלים, מחייבים שעבריינים הנושאים עונשם ייהנו מכל הסטנדרטים המקובלים של חיי תרבות ויחסי אנוש תרבותיים. מזונם, ביגודם וסידורם אסור שירדו למטה מן הסטנדרטים המקובלים. יש להעניק לאסירים את הנוחות הרגילה שבהם בעקבות ההתקדמות הטכנולוגית....

(מובא אצל 204, 90 (EATON, STONE WALLS NOT A PRISON MAKE (1962)).

דעת הרוב (הנשיא י' כהן המנוח ואנוכי) בבג"צ 221/80 [11] הנ"ל הייתה כי יש לדחות את העתירה ולקיים את החלטתה של הנהלת בית הסוהר לסרב לתת לאסירים, שהיו אסירים ביטחוניים, מיטות למשכבם. הרוב סמך את ידיו על כל דבריו ונימוקיו האמורים של השופט ח' כהן, אלא שסבר שמאחר ומדובר היה באסירים ביטחוניים, והוכח, כי קיים חשש מבוסס, לאור ניסיון העבר, כי ייעשה שימוש בחלקי המיטה - שהאסירים מפרקים אותם - לפעולות אלימות נגד סוהרים ואסירים אחרים ולניסיונות בריחה, אין מקום להתערב בהחלטתה של הנהלת בית הסוהר. בית המשפט, בדעת הרוב, קבע, כי כדי להצדיק סירוב כזה "חייבות להתקיים סיבות רציניות ביותר" (שם, בעמ' 542), וכי לא מצא מקום להתערב בנקיטת אמצעי חמור וקשה זה, מאחר ששוכנע, כי נתמלאו שתי דרישות. האחת: "שלטונות בית הסוהר שקלו ועיינו... באו למסקנה, כי קיימת סכנה גדולה ומוחשית במציאותן של מיטות בתאי האסירים הביטחוניים, הן לשלומם של הסוהרים והן לשלומם של אותם אסירים, שחדלו לשתף פעולה עם האסירים האחרים..." (שם, בעמ' 546); והדרישה האחרת - ששלטונות בית הסוהר עשו ככל אשר לאל ידם כדי לתת לאסירים תחליף למיטה, היינו מזרונים משופרים, העומדים "בדרישות המינימליות

ההכרחיות ללינתו של אדם בן תרבות, הנברא בצלם" (שם).

סיכומם של דברים

15. כאלה וכאלה הם ההלכות והדינים באשר לזכויות אדם בסיסיות להן זכאי גם מי שהורשע בדינו ונגזר עליו עונש מאסר. ועל אחת כמה וכמה שכך הוא לעניין מי שנתון במעצר, וטרם הוכרע דינו, שהוא בחזקת חף מפשע ועומדת לו חזקת כשרות. ובמיוחד כך הוא לאור [חוק סדר הדין הפלילי](#) (תיקון מס 9), ובהתחשב עם הוראות [חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו](#).

כל אסור ועצור בישראל, גם כאשר חופש התנועה ניטל הימנו כדין וסגור הוא מאחורי סורג

= 85 =

ובריח, זכאי הוא לצורכי אנוש מינימאליים ויסודיים. עם צרכים אלה נמנים לא רק עצם זכותו לאכילה, שתיה ולינה כדי לקיים את גופו מבחינה פיזית, אלא גם סדרי אנוש תרבותיים מינימאליים של אופן סיפוק צרכים אלה, כדי לקיים את כבודו כאדם מבחינה נפשית. מילוי זכות אנוש מינימאלית ויסודית זו מן הראוי שתזכה לשימת לב מירבית של הגורמים המוסמכים והאחראים לכך.

פרשת הדברים דנן

16. ומשבאנו לכאן, נחזור לנושא שלפנינו. העבירות המיוחסות למשיב אכן יש בהן משום עילה למעצרו. לפי הוראות סעיף 21א(ב) של [חוק סדר הדין הפלילי \[נוסח משולב\]](#) מצווה בית המשפט שלא ליתן צו מעצר, אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו של הנאשם חמורה פחות. במכלול נסיבות אלה מצווה בית המשפט, וחובה היא עליו, למצוא דרך של חלופה למעצר, וחובה זו גדולה היא במקרה דנן מאשר במקרה "רגיל", שבו לא מצויים פגיעה בכבוד האדם האלמנטארי של הנאשם. על מידת האיזון הראוי בין ערך חירות האדם מחד גיסא לבין הערכים של עשיית משפט, שלום הציבור וביטחון מאידך גיסא, במקרה "רגיל" של מעצרו של נאשם בטרם משפט מאחורי סורג ובריח - ללא אפשרות של חלופה למעצר בדרך של ערובה או מעצר בית - אמרנו שההצדקה למעצרו היא כאשר קיים יסוד סביר, שיש בו ממש, להכשלת הבירור המשפטי או לשיבושו על ידי שיימלט או ידיח עדים ויעלים ראיות, או כאשר קיים יסוד סביר לחשש של סיכון שלום הציבור או ביטחון עד עומדו למשפט (ראה: [ב"ש 54/87](#) [12]; [ב"ש 335/89](#) [13] ועוד). אך כאשר האיזון הראוי הוא לא רק בין ערך חירות האדם לבין הערכים של עשיית משפט, שלום הציבור וביטחון, אלא גם כאשר כבודו האלמנטרי על הסף, מצווה בית המשפט להעדיף חלופה למעצר, אלא אם אין מנוס מלנקוט מעצר מאחורי סורג ובריח כדי למנוע סכנה מוחשית לשלומם ולביטחונם של הציבור או חשש חמור לשיבוש הליכי משפט.

סכנה וחשש במידה כזו לא קיימים במקרה דנן, ועל כן החלטתי לדחות את ערר המדינה ולקיים את החלטתו של השופט המלומד לשחרור המשיב מהמעצר בתנאים המפורטים לעיל.

הנימוקים ניתנו ביום ג' בתשרי תשנ"ג (30.9.92).